The background of the slide features a delicate watercolor illustration of several pink cherry blossoms. The flowers are rendered with soft, blended colors, showing various stages of bloom. Some are fully open, revealing dark centers with numerous stamens, while others are in bud or partially open. The overall style is artistic and gentle, with a focus on the natural beauty of the flowers.

Словосполучення. Будова і види словосполучень за способами вираження ГОЛОВНОГО СЛОВА

Українська мова

8 клас

— Як правильно сказати: приїхав по справах чи приїхав у справах, шукати по алфавіту чи за алфавітом, піти по гриби чи піти за грибами?

— Чому у вас виникають труднощі та різні думки?

**- Що називається
словосполученням?**

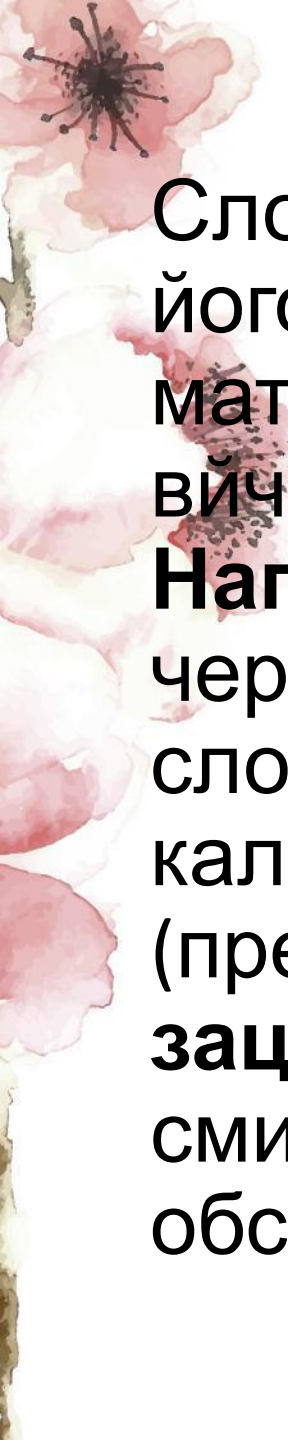
- Що не є словосполученням?

Словосполучення — це синтаксична одиниця, що утворюється поєднанням двох або більшої кількості повнозначних слів. Слова у словосполученні пов'язані підрядним зв'язком: одне з них головне, інші — залежать від нього. Смисловий зв'язок і межі словосполучення виявляються за допомогою запитання від головного слова до залежного.

За характером головного слова словосполучення поділяються на **іменні** (головне слово — іменник, прикметник, займенник або числівник): ввічливий хлопець, цікавий для всіх, кожен з нас, четвертий зліва ; **дієслівні** : співати в хорі, загорілий на сонці, прислухаючись до порад ; **прислівникові** : набагато зручніше.

Словосполучення входить до речення як його складова частина, є будівельним матеріалом для речення і може вичленовуватися із речення.

Наприклад, у реченні: Зацвіла в долині червона калина (Т. Шевченко) — є два словосполучення: **червона калина** — калина яка? — смислове відношення (предмет і його ознака) означальне; **зацвіла в долині** — зацвіла де? — смислове відношення (дія і місце) обставинне.

Словосполучення, до яких входять два самостійні слова, називаються **непоширеними** (гарна картина, дуже корисний, читати вголос).

Поширене
словосполучення об'єднує
в собі більше двох
самостійних слів (буду
говорити коротко,
найбільш відомий хірург,
літо п'ятдесят третього,
людина похилого віку).

Схеми будови словосполучень

яка?

1) Велика родина (головне слово *родина*).

як?

2) Бігти швидко (головне слово *бігти*).

Словосполучення не виражає думки, не має інтонаційного оформлення. Воно, як і слово, слугує матеріалом для побудови речень

Зв'язок між словами у словосполученні виражається за змістом і граматично (зелене листя, а не, скажімо, «зеленої» листя ; розв'язати задачу, а не розв'язати «задач») або тільки за змістом (наполегливо працювати). Тільки за змістом пов'язуються з головним ті залежні слова, що не мають здатності змінюватись (прислівники і дієприслівники), а також неозначена форма

Не належать до словосполучень
однорідні члени речення,
сполучення самотійного і
службового слів (перед
концертом, проти вітру, тільки
недавно), складені форми частин
мови (більш виразний, будуть
розповідати), а також підмет і
присудок як граматична основа
речення (діти граються; фільм
прекрасний).

Не є словосполученнями:

Підмет з присудком

Прийшла осінь

Складені форми
майбутнього часу

Буду мріяти

Складені форми ступенів
порівняння прикметників

Більш теплий

Слова, що мають між
собою сурядний зв'язок

День і ніч

Поєднання службового
слова з повнозначним

Для тебе

Прочитайте мовчки текст.

Осінній день у лісі

Осіннього дня ми пішли всім класом до лісу. Був теплий сонячний день. Галявини були вже вкриті жовтим листям. Це тільки здалеку килим здавався жовтим. А коли ми прийшли на галявину, то побачили, що цей килим барвистий. Там і багряні, і червоні, і світло-жовті, і коричневі листки. Десь далеко-далеко чувся стукіт: тук, тук, тук. То стукав дятел. І ще чули ми якийсь дивний спів: щось ніби бриніло, немов десь далеко-далеко хтось грав на дивній скрипці. Бриніло ніби десь у глибині лісу, а може, й під землею. Що ж воно таке?

Довго ми прислухалися, але не могли збагнути, що то за музика. А коли перейшли глибше в ліс, музика стала виразніша, і ми зрозуміли: то дзвонить струмок у яру. (В.

- Що відображає заголовок –
тему чи основну думку
висловлення?
- Визначте ідею тексту

Виписати з тексту словосполучення зі словом день. Дібрати залежні слова до виділених слів. Визначити головні й залежні слова в кожному словосполученні, тип словосполучень за будовою, за способом вираження головного слова. Зробити синтаксичний розбір двох словосполучень (на вибір),

Зі слів кожної групи, поставивши їх у потрібній формі, утворіть словосполучення. Визначте вид кожного словосполучення за способами вираження головного слова.

Захоплюватися, природа; олівці, малювати; Кавказ, на, поїздка; сильний, віра; почервоніти, від, сором; мистецтво, художник; дорога, ліворуч; більше, п'ять; сім, в, ряд.

Домашня робота

*З-поміж поданих сполук слів
запишіть тільки
словосполучення. З виписаними
словосполученнями усно
складіть висловлювання.*

**Надзвичайно цікавий, сиділа і
слухала, хоробрий воїн, світло
гасне, думка про батьків,
вирішили повернутися, бити
байдики, буду навчатися.**